

SMH-DAGENE 9.-10. FEBRUAR 2021

Hva skal forskningsbibliotekene gjøre i framtida?

Nye oppgaver, endringer, samarbeid med
andre.

Lars Egeland, direktør, Universitetsbiblioteket,
OsloMet – storbyuniversitetet

Råvillhetens tid

- Bibliotek har 3600 års historie – en enorm kapasitet til tilpasning til teknologiske og samfunnsmessige endringer
- Forrige århundre var en ny endringstid der vi gikk fra fysiske informasjonsbærere til digitale som gjorde brukerne uavhengige av det fysiske rommet.
- Det skapte en rådvillhet om hva bibliotek ville være i framtida. Bibliotekene svarte med å påta seg ansvar for alle andre ting enn bibliotek.

Råd villhetens tid er forbi

- Nå begynner bibliotekene å finne tilbake til seg sjøl: Å definere seg sjøl innenfor det som alltid har vært kjerneområdet for bibliotek.
- Hva er bibliotekenes kjerneide?

The Kodak moment

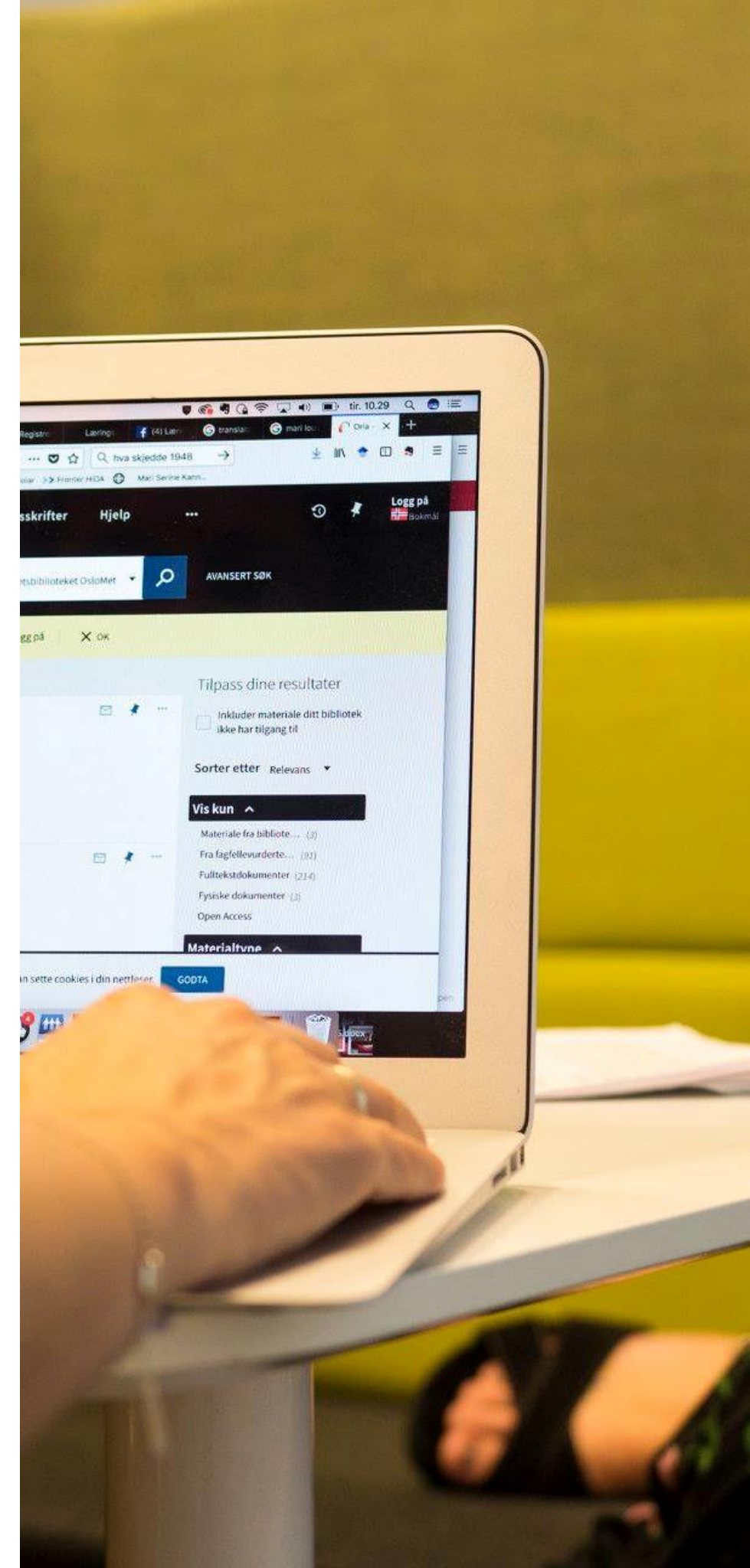
Hva er bibliotekets kjerne-ide?

- Å gjøre tilgjengelig/skaffe/formidle/kuraterer/gjøre i stand til å anvende kunnskap til brukere som gjør dem i stand til å løse deres behov
 - Å lære et fag
 - Å forske og finne ny kunnskap
 - Å endre holdninger
 - Å få lyst til å lære mer

Utviklingstrender i samfunnet

- Økt behov for kunnskap - kunnskap som drivkraft for økonomisk utvikling
- Økt produksjon av kunnskap – dermed økt behov for å finne den riktige kunnskapen
- Økt digitalisering – overgang fra papirkilder til digitale kilder
- Digitaliseringa øker uavhengighet av sted og rom for noen formål, men ikke alle.

Disse utviklingstrendene gjør ikke at behovet for kjerneideen bak biblioteket blir mindre

Noen endringer i UH-sektoren

- «Den nye normalen» etter koronapandemien tilsier økning i bruk av hjemmekontor og mer digital undervisning
- UNITs nye digitaliseringsstrategi peker på at den digitale korona-dugnaden må utvikles til nye læringsformer med økt deling og gjenbruk.

Framtidige bibliotektenester – utredning ved OsloMet

OsloMet har 3 bibliotek i Pilestredet – et resultat av tilfeldigheter gjennom mange fusjoner.

Hva slags bibliotekstruktur bør vi ha for framtida? Det er avhengig av hva biblioteket skal gjøre, svarte rektor.

Bibliotekutredningen

[c0861b4f-eabc-9ec8-bd6b-a84c68958ee0
\(oslomet.no\)](https://c0861b4f-eabc-9ec8-bd6b-a84c68958ee0@oslomet.no)

Utredning fra Danmark

- På vegne av det danske Kulturministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet utarbeidet Oxford Analyse i 2018 en Analyse af det fremtidige behov for forskningsbiblioteksbetjening — Oxford Research
- Formålet med analysen var å kartlegge kort- og langsiktig behov for bibliotek tjenester blant studenter, forskere og universitetsledelsen på de danske universitetene.
- Universitetslederne peker på bibliotekets mulighet for å bidra til både økt forskningskvalitet og formidling av forskningen.
- For forskerne vil mye dreie seg om god tilgang til forskningsstøtte. Det pekes på behov for sterkere bibliotekfaglige miljøer med økt kompetanse, særlig på forsknings- og datastøtte til forskerne. De faglige ansatte har mindre behov for biblioteklokaler.

Studenter: Arbeidsplasser med veiledning og undervisning

- Studentenes behov knytter seg til tilgang til et mangfold av ulike fysiske læringsmiljø, hvor biblioteket tilbyr tjenester knyttet til studentarbeidsplassene. Studentene peker også på bibliotekets betydning som arena for å kombinere faglig studiearbeid og sosial aktivitet.
- Studentene har behov for fleksible arbeidsområder tilrettelagt med ulike tjenester. ***Det er ikke gitt at disse arbeidsområdene må være biblioteklokalene, men mye ligger til rette for at biblioteket som en mye brukt uformell læringsarena kan være godt egnet.***
- Både forskere og studenter peker på behovet for akademisk veiledning og undervisning av studenter når det gjelder å finne informasjon og anvende den kritisk og korrekt.

Adgang til kunnskap – viktig men mindre arbeid for det enkelte bibliotek

Den digitale utviklinga og det stadig mere begrensede innkjøp av fysisk materiale vil bety at forskningsbibliotekets tradisjonelle kjerne-oppgaver med katalogisering, oppstilling og magasinerings av fysisk materiale kommer til å bli mindre i framtiden.

Samtidig vil ressursene til drift og utvikling av biblioteksystemene bli mindre, i og med at mange backend-arbeidsprosesser utføres av nasjonale tjenester.

Veiledning i informasjonssøking

- En rekke studenter mener at behovet for personlig betjening og veiledning skyldes at det legges for lite vekt på akademisk informasjonssøking i utdannelsen. Mange studenter og forskere peker på behovet for at bibliotekarene i større omfang bidrar med deres faglighet i utdanningene på universitetene.
- Å få sikret en større integrasjon av bibliotekarenes og forskernes fagkompetanser for å styrke studentenes vitenskapelige praksis og metodiske faglighet.
- «Der er et stort potentiale i at knytte bibliotekarerne og forskerne sammen, så de studerende lærer at arbeide mere evidensbaseret ved at afsøge et forskningsområde systematisk”.

Forskningsstøttetjenester

- Økt behov for å få et større kjennskap til og forståelse for spørsmål om forskningsdata, opphavsrett og forskningsregistrering og at det er behov for at bibliotekarene integreres i forskningsprosessene med støtte til håndtering av forskningsdata og data-management.
- Ledelsen har også et framtidig behov for at få økt støtte til registrering/validering av forskningspublikasjoner og data, bibliometrisk ledelsesrapportering samt eksternt rettet kommunikasjon og formidling av forskningen.
- Et økt behov for at bibliotekarere kan inngå som datamanagers og bidra til for eksempel å skaffe og holde styr på registerdata fra mange forskjellige datakilder.
- Universitetslederne ser et behov for at få økt støtte i innenfor å skaffe eksterne forskningsmidler. Det er en nesten uoverskuelig oppgave å skaffe oversikt over litteraturen innenfor et forskningsområde, og at det i takt med de stigende data- og litteraturmengder samt spesialiseringen og forgreningen i nye forskningsfelter vil bli enda vanskeligere i fremtiden. Her kan bibliotekarene bidra med deres faglighet i informasjonssøking.
- Behov for bibliotekarere som kan arbeide i kryssfeltet mellom bibliotekar og forsker. Forskningsbibliotekets tjenester i større grad må bli «ombudet» ute hos forskerne og studentene.

OSLOMET

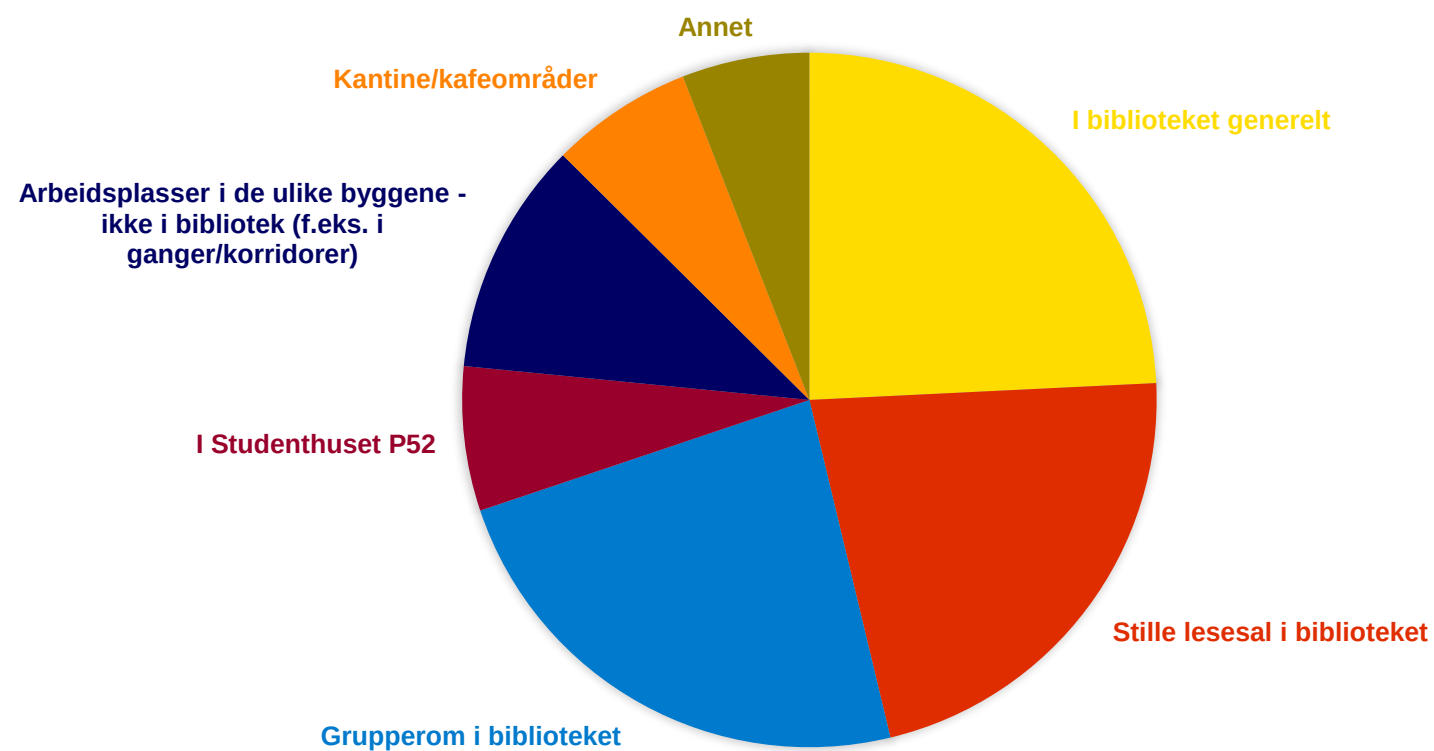
Brukerundersøkelse på OsloMet om framtidens behov

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

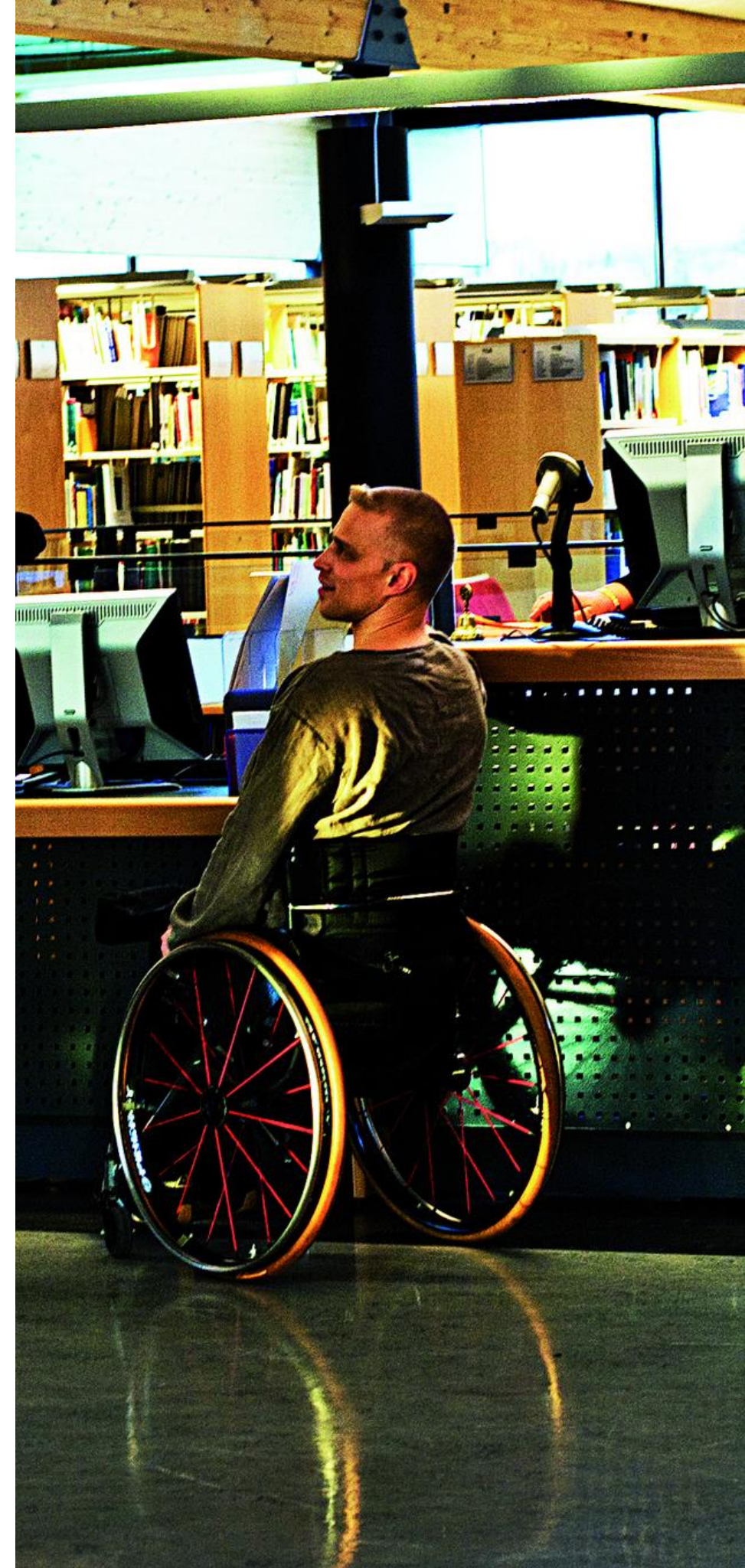
Studentene foretrekker å jobbe i biblioteket

HVIS DU SKULLE VELGE, HVOR PÅ OSLOMET FORETREKKER DU Å ARBEIDE MED STUDIENE?

**80% bruker biblioteket fysisk.
83 % av studentene sier at arbeidsplasser er viktig**

- «Arbeider best med litt bakgrunnsstøy. Lett tilgang til bøker. Søker hjelp hos bibliotekarere om bøker og referanseteknikk.»
- «Foretrekker bibliotek da biblioteket i seg selv motiverer til fordypelse, men det forutsetter stillhet»
- «Synes ofte det kan være deilig å jobbe der det er en hyggelig atmosfære, der det ikke nødvendigvis er helt stille, men forholdsvis rolig. Derfor er det fint å jobbe på biblioteket.»

Viktige tjenester i framtida

- Studenter og ansatte er enige om at utvikling og vedlikehold av den digitale samlingen (databaser, elektroniske tidsskrifter, e-bøker mm.) er den viktigste oppgaven for biblioteket i framtida.
- Utvikling og vedlikehold av den fysiske samlingen kommer på tredje plass hos både studenter og ansatte.
- Gjennomføring av systematiske litteratursøk er den tjenesten som kommer på andre plass blant de fagansatte.
- Mange etterspør også bibliotekarere som kan gå inn i forskningsprosjekter og forskningsgrupper:
- «Forskningsbibliotekarere som kan fristilles i større prosjekter over tid. Det er helt avgjørende for min jobb å ha tilgang på gode bibliotekstjenester :-))»
- «Bibliotekarressurs knyttet til forskergrupper, ikke bare til store prosjekter.»

- 3 av 4 studenter mener at råd og veiledning fra bibliotekarene i skranken er viktig.
- På 5. plass blant både studenter og fagansatte kommer kurs og veiledning i referansehåndtering.
- De fagansatte prioriterer digitalisering av pensumlister på 4. plass.
- 63 % av de fagansatte mener at «Lagring og forvaltning av forskningsdata (for å sikre gjenfinning mm.)» er viktig.
- Andre tjenester som arrangementer, utlån av teknisk utstyr, mulighet til å kjøpe mat og drikke, rangeres som minst viktige for studentene. Minst viktig betyr likevel at mange sier at de vil ha disse tjenestene, ofte mer enn 50 %.

Bibliotekets tjenester er ikke kjent

- Mange etterspør tjenester som allerede tilbys eller utvidelse av disse:
- «Arrangementer, Formidlingsaktiviteter, utstillinger og sosiale arenaer for studenter og ansatte.»
- «Annet referanseprogram enn Endnote»
- «Individuell veiledning i 1) utvikling av gode søkekriterier 2) gjennomføring av søk - begge knyttet til tema/nærmere definerte forskningsspørsmål»
- «Språkvask norsk for artikler/avhandlinger skrevet på norsk (akademisk norsk) - det tilbys ved for eks. Åbo Universitet Språkvask norsk/engelsk?»
- «Kurs/veiledning i bruk av maler i Word/utnytte potensialet i Office»
- «Bekjentgjør tydelig på bibliotekets nettside hvem vi skal henvende oss til (e-post adresse) for å foreslå innkjøp av litteratur, bestille fjernlån/kopier, avtale individuell veiledning, samt info om hvem som er bibliotekaransvarlig/kontaktperson ved de respektive fakultetene»

Hva mener de UB-ansatte?

- En egen undersøkelse blant de ansatte i UB.
- Prioriteringene av arbeidsoppgaver blant de UB-ansatte samsvarer i stor grad med hva studentene og de UF-ansatte prioriterer.
- Kurs og veiledning ikke bare i referansehåndtering, men i informasjonssøking og kildekritikk rangeres noe høyere blant bibliotekarene enn blant studenter og ansatte.
- De UB-ansatte ble spesielt spurt om å rangere hvilke faktorer som er viktig for at de selv kan gjøre en god jobb i framtidens UB:
- Det som rangeres høyest er jevnlig samtaler/fysiske møter med UB-kolleger (55 %), mens jevnlig samtaler/møter med brukerne kommer på plass 2. Derneft følger regelmessige samlinger for alle UBs ansatte og felles informasjonsmøter. Kontorfellesskap med de kollegene som man arbeider tettest med rangeres også høyt, mens ingen tar til orde for kontorfellesskap med brukerne – altså at bibliotekarene skal flytte ut i forskningsmiljøene. Men de UB-ansatte vil gjerne ha kontor med *nærhet* til brukerne. De ansatte er også engstelige for konsekvensene for arbeidsutførelsen dersom de plasseres i åpne kontorlandskap.
- Skjermsamtaler (skype, zoom, chat) vurderes forholdsvis lavt av både studenter, UF-ansatte og bibliotekansatte.

Oppsummert

- Primær oppgave er fortsatt tilgjengelighet til kunnskapskilder
- Men mindre arbeid i å organisere og lagre andres kunnskap, mer i bearbeiding, formidling, søking og lagring av kunnskapskilder fra egen organisasjon.
- For studentene kan biblioteket bli «arbeidsfellesskap i elektronikkens tidsalder» (1999)

BIBLIOTEKTJEN
n for faglig dokumentasjon og

R I F T E R

OMATISERTE
NINGSBIBLIOTEKET
service

